

รับซื้อ ไม้ ยางพารา ไม้ พืน ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะ กรณี การพิจารณาแต่ละเรื่อง ต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ <https://eksiamtax.com/articles/rubberwood-firewood-vat.html>

กรณี ที่ พบ ได้ บ่อย ใน ธุรกิจ ท้องถิ่น คือ ผู้ประกอบการ ที่ รับซื้อ ไม้ ยางพารา และ ไม้ พืน จาก ชาวบ้าน หรือ เกษตรกร ใน พื้นที่ เพื่อขาย ต่อ ให้ โรงงาน หรือ ผู้ใช้ ปลายทาง โดย ซื้อ ขาย ใน ปริมาณ มาก แต่ มี อัตรา กำไร ต่ำ และ มิ ได้ จัด ทะเบียน หรือ เรียก เก็บ ภาษี มูลค่า เพิ่ม ด้วย เข้าใจ ว่า สินค้า ที่ มา จาก การ เกษตร ย่อม ได้รับ ยกเว้น ประกอบ กับ ผู้ค้า ราย อื่น ใน ตลาด ก็ มิ ได้ เรียก เก็บ เช่น กัน เมื่อ กรม สรรพากร ตรวจสอบ และ ประเมิน ภาษี ย้อน หลัง ภาระ ภาษี ที่ เกิด ขึ้น อาจ สูง กว่า กำไร สะสม ตลอด หลาย ปี จน กระทบ ต่อ ความ ยืดหยุ่น ของ กิจการ

ปัญหา เช่น นี้ มี ราก มา จาก ความ เข้าใจ คลาดเคลื่อน เกี่ยวกับ ขอบ เขต การ ยก เว้น ภาษี มูลค่า เพิ่ม บทความ นี้ จึง อธิบาย หลักเกณฑ์ ตาม ประมวล รัษฎากร ว่า ด้วย การ ยก เว้น ภาษี สำหรับ ผลิต ผล เกษตร เหตุ ที่ ไม้ ยาง และ ไม้ พืน ไม่ อยู่ ใน ข่าย ได้ รับ ยก เว้น กลไก การ คำนวณ ภาษี ผล กระทบ ต่อ ผู้ซื้อ และ ผู้ขาย ตลอดจน แนวทาง จัด การ โจทย์ เรื่อง การ แข่งขัน ด้าน ราคา และ การ บริหาร ความ เสี่ยง อย่าง ชอบ ด้วย กฎหมาย

ขอบเขต การ ยก เว้น ภาษี มูลค่า เพิ่ม สำหรับ ผลิต ผล เกษตร และ เหตุ ที่ "ไม้" ไม่ อยู่ ใน ข่าย

ประมวล รัษฎากร มาตรา 81(1)(ก) ยก เว้น ภาษี มูลค่า เพิ่ม แก่ การ ขาย พืช ผล ทาง การ เกษตร ใน สภาพ สด หรือ ที่ รักษา สภาพ ไว้ เพื่อ มิ ให้ เสีย อย่างไร ก็ ดี บทบัญญัติ เดียว กัน ได้ กำหนด ข้อ จำกัด ไว้ โดย ชัด เจ้น ว่า การ ยก เว้น ดัง กล่าว "ไม่ รวม ถึง ไม้ ชุง พืน หรือ ผลิต ภณ ที่ ได้ จาก การ เลื่อย ไม้"

ประมวลรัษฎากร มาตรา 81(1)(ก): ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มแก่การขายพืชผลทางการเกษตร "...ที่อยู่ในสภาพสดหรือรักษาสภาพไว้เพื่อมิให้เสีย... แต่ไม่รวมถึงไม้ซุง ฝืน หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลื่อยไม้..."

หลักการเบื้องหลังบทบัญญัตินี้คือ การยกเว้นมุ่งคุ้มครองเฉพาะผลิตผลเกษตรในสภาพที่ยังมิได้ผ่านการแปรรูปในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม เมื่อผลิตผลถูกแปรรูปเป็นไม้ซุง ไม้ฝืน หรือไม้แปรรูปแล้ว ย่อมพ้นจากสถานะ "พืชผลในสภาพสด" และกลับเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มตามปกติ

แนวทางดังกล่าวได้รับการยืนยันในคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.28/2535 ซึ่งวางหลักให้เจ้าพนักงานถือปฏิบัติโดยข้อ 1(5) กำหนดว่าการขายฝืน ผลิตภัณ์จากการเลื่อยไม้ และไม้ซุง ไม่ว่าจะตัดทั้งต้นหรือเป็นท่อนเพื่อการแปรรูป ทำเสาเข็ม หรือใช้ในการก่อสร้าง ไม่ได้รับยกเว้น ขณะที่ข้อ 2(3) ยืนยันว่าการขายน้ำยางจากพืชและยางแผ่นยังคงได้รับยกเว้น

การยกเว้น มุ่งคุ้มครองผลิตผล เกษตรในสภาพ สด: มิใช่ไม้ซุง ฝืน หรือไม้แปรรูป ซึ่ง กฎหมาย กั้น ออกจากข้อยกเว้นไว้โดยชัดแจ้ง

เส้นแบ่งในทางปฏิบัติจึงชัดเจน ดังสรุปในตารางต่อไปนี้

รายการสินค้า	สถานะภาษีมูลค่าเพิ่ม	ฐานกฎหมาย
น้ำยางจากพืช, ยางแผ่น	ได้รับยกเว้น	ม.81(1)(ก); ป.28/2535 ข้อ 2(3)
ไม้ยางพารา (ไม้ซุง/ท่อน), ไม้ฝืน, ไม้แปรรูป	ต้องเสียภาษี	ม.81(1)(ก) ตอนท้าย; ป.28/2535 ข้อ 1(5)

II ผู้มีหน้าที่เสียภาษีและเกณฑ์การจดทะเบียน

ภาระภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นกับ "ผู้ประกอบการ" ตามมาตรา 82 แห่งประมวลรัษฎากร กล่าวคือผู้ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพ เมื่อผู้ประกอบการขายสินค้าที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษี เช่น ไม้ฝืนหรือไม้ยางแปรรูป และมีมูลค่าฐานภาษีเกินกว่ามูลค่าของกิจการขนาดย่อมที่กำหนดไว้: ปัจจุบันคือ 1.8 ล้านบาทต่อปี ตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามความในมาตรา 81/1: ย่อมมีหน้าที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม เรียกเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 7 ออกใบกำกับภาษี และยื่นแบบแสดงรายการเป็นรายเดือน

ข้อพึงสังเกตเชิงเทคนิคคือ การพิจารณาเกณฑ์ 1.8 ล้านบาทนับเฉพาะรายรับจากการขายสินค้าหรือบริการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีเท่านั้น รายรับจากสินค้าที่ได้รับยกเว้น (เช่น น้ำยางหรือยางแผ่น) ไม่นำมารวมในการคำนวณ ผู้ประกอบการที่ค้าทั้งน้ำยางและไม้พินจึงต้องแยกพิจารณาเฉพาะมูลค่าในส่วนของไม้

III กลไกการคำนวณภาษี: ภาษีขาย หัก ภาษีซื้อ

ระบบ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ของไทยใช้วิธี หัก ภาษีซื้อ จาก ภาษีขาย โดยมาตรา 82/3 กำหนดให้ ผู้ประกอบการคำนวณภาษีที่ต้องเสียในแต่ละเดือนภาษีจาก "ภาษีขายหักด้วยภาษีซื้อ" หากภาษีขายมากกว่าภาษีซื้อ ให้ชำระส่วนต่าง หากภาษีซื้อมากกว่าภาษีขาย ให้เป็นเครดิตซึ่งมีสิทธิขอคืนหรือนำไปใช้ต่อได้

มาตรา 82/3: ให้ผู้ประกอบการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มโดยคำนวณจากภาษีขายหักด้วยภาษีซื้อในแต่ละเดือนภาษี
ประกอบมาตรา 82/4 ว่าด้วยการเรียกเก็บภาษีจากผู้ซื้อ

ภาษีขายคือภาษีที่ผู้ประกอบการเรียกเก็บจากผู้ซื้อเมื่อขายสินค้า ส่วนภาษีซื้อคือภาษีที่ผู้ประกอบการถูกเรียกเก็บเมื่อซื้อสินค้าหรือบริการเข้ามาใช้ในกิจการ มาตรา 82/4 ระบุว่า ภาษีที่ผู้ขายเรียกเก็บนั้นเป็น "ภาษีขาย" ของผู้ขาย และเป็น "ภาษีซื้อ" ของผู้ซื้อในคราวเดียวกัน หลักการนี้ทำให้ภาระภาษีที่แท้จริงตกแก่ผู้บริโภคคนสุดท้าย ขณะที่ผู้ประกอบการแต่ละทอดนำส่งภาษีเฉพาะส่วนของมูลค่าที่ตนเพิ่มขึ้น

ตัวอย่างให้เห็นภาพ

สมมุติร้านขายไม้พืนในราคา 100,000 บาท ร้านต้องบวกภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 7 จากลูกค้าอีก 7,000 บาท (ลูกค้าจ่ายรวม 107,000 บาท) เงิน 7,000 บาทนี้ไม่ใช่กำไรของร้าน แต่เป็น “ภาษีขาย” ที่ร้านเก็บไว้แทนกรมสรรพากร ส่วนภาษีที่ร้านจ่ายตอนซื้อไม้เข้ามาเรียกว่า “ภาษีซื้อ” ซึ่งนำมาหักออกได้ ร้านจึงนำส่งกรมสรรพากรจริงเพียงส่วนต่างระหว่างสองจำนวนนี้

กรณีที่ 1: ซื้อไม้จากโรงเลื่อยที่จดทะเบียน VAT

ภาษีขาย (เก็บจากลูกค้า): 7,000

หัก ภาษีซื้อ (จ่ายตอนซื้อไม้ 80,000): -5,600

นำส่งกรมสรรพากร: 1,400

กรณีที่ 2: ซื้อไม้จากชาวบ้าน (ไม่มีใบกำกับภาษี)

ภาษีขาย (เก็บจากลูกค้า): 7,000

หัก ภาษีซื้อ (ไม่มีใบกำกับ จึงหักไม่ได้): 0

นำส่งกรมสรรพากร: 7,000

ทั้งสองกรณีร้านขายได้เท่ากัน แต่กรณีที่ 2 ต้องนำส่งภาษีมากกว่าถึง 5 เท่า เพราะไม่มีภาษีซื้อมาหัก นี่คือเหตุผลที่ธุรกิจซึ่งรับซื้อจากชาวบ้านมีภาระภาษีหนักเป็นพิเศษ

IV มุมผู้ซื้อ: ข้อจำกัดของภาษีซื้อต้องห้าม

แม้ระบบจะออกแบบให้นำภาษีซื้อมาหักได้ แต่สิทธิดังกล่าวมีเงื่อนไข มาตรา 82/5(1) ห้ามนำภาษีซื้อมาหักในการคำนวณภาษีหากไม่มีใบกำกับภาษี หรือไม่อาจแสดงใบกำกับภาษีได้ ในธุรกิจค้าไม้ซึ่งรับซื้อวัตถุดิบจากเกษตรกรหรือบุคคลธรรมดาที่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ประกอบการย่อมไม่ได้รับใบกำกับภาษีซื้อ จึงไม่มีภาษีซื้อมาหักกลับ และต้องนำส่งภาษีขายเกือบเต็มจำนวน

ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจที่มีลักษณะรับซื้อจากบุคคลธรรมดา ขายในปริมาณมาก และมีอัตรากำไรต่ำ จึงมีภาระภาษีมูลค่าเพิ่มสูงเป็นพิเศษเมื่อเทียบกับกำไรที่ได้รับ และเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุดหากถูกประเมินภาษีย้อนหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจกลุ่มนี้มักทำธุรกรรมซื้อขายครั้งละหลายแสนถึงหลายล้านบาท และเนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มคำนวณจากมูลค่าการขายทั้งจำนวนมิใช่จากกำไร เมื่อรวมยอดขายที่มีได้นำส่งภาษีตลอดหลายปี ฐานที่ใช้ประเมินย่อมสูงมาก และเมื่อบวกเบี้ยปรับและเงินเพิ่มเข้าไปอีก ภาระที่ต้องชำระอาจสูงเกินกว่ากำไรสะสมของกิจการหลายเท่า การวางโครงสร้างแหล่งจัดซื้อ: เช่น การจัดหาวัตถุดิบบางส่วนจากผู้ขายที่จดทะเบียนและออกใบกำกับภาษีได้: จึงเป็นประเด็นที่ส่งผลต่อภาระภาษีอย่างมีนัยสำคัญ

ประเด็นที่ผู้ประกอบการกลุ่มนี้มักกังวลคือ เมื่อผู้ค้ารายอื่นในตลาดมิได้เรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม การบวกภาษีร้อยละ 7 เข้าไปในราคาย่อมทำให้เสียเปรียบด้านการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม หน้าที่เสียภาษีเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายเอง มิได้ขึ้นอยู่กับว่าคู่แข่งปฏิบัติหรือไม่ การที่ผู้ค้ารายอื่นมิได้เรียกเก็บจึงมิได้ทำให้ผู้มีหน้าที่พ้นจากความรับผิด ผู้ประกอบการแต่ละรายจึงพึงพิจารณาหน้าที่ของตนตามข้อเท็จจริงของกิจการตนเอง

ในเชิงปฏิบัติ กฎหมายเปิดช่องให้บริหารประเด็นราคาได้โดยชอบ มาตรา 82/4 วรรคสอง มิได้ห้ามผู้ประกอบการจดทะเบียนที่จะเสนอหรือแสดงราคาสินค้าในลักษณะที่รวมภาษีมูลค่าเพิ่มไว้แล้ว กล่าวคือผู้ประกอบการอาจกำหนดราคาขายเป็นราคาที่รวมภาษี เพื่อให้ราคาที่ลูกค้าเห็นไม่แตกต่างจากตลาด โดยถือว่าภาษีขายเป็นส่วนหนึ่งของราคานั้น ประกอบกับการจัดหาวัตถุดิบบางส่วนจากผู้ขายที่จดทะเบียนและออกใบกำกับภาษีได้ ซึ่งทำให้มีภาษีซื้อมาหักกลบและลดภาระภาษีสุทธิลง ทั้งสองแนวทางนี้เป็นการบริหารจัดการที่ชอบด้วยกฎหมาย มิใช่การหลีกเลี่ยงภาษีโดยการปกปิดหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง

V มุมผู้ขาย: หน้าที่ตามกฎหมาย

เมื่อเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนที่ขายสินค้าซึ่งต้องเสียภาษี ผู้ขายมีหน้าที่ตามประมวลรัษฎากรหลายประการที่ต้องปฏิบัติให้ครบถ้วน ได้แก่ การเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 จากผู้ซื้อเมื่อความรับผิดในการเสียภาษีเกิดขึ้น (มาตรา 82/4) การจัดทำและส่งมอบใบกำกับภาษีให้ผู้ซื้อ (มาตรา 86) การยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.30) และ นำส่งภาษีภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป (มาตรา 83) ตลอดจนการจัดทำรายงานภาษีขาย รายงานภาษีซื้อ และเก็บรักษาเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องครบถ้วน

การละเลยหน้าที่เหล่านี้ โดยเฉพาะการมิได้จดทะเบียนและเรียกเก็บภาษีทั้งที่มีหน้าที่ เป็นเหตุให้เกิดการประเมินภาษีย้อนหลัง ซึ่งจะนำมาซึ่งเบี้ยปรับและเงินเพิ่มตามกฎหมายในลำดับถัดไป

VI ข้อพิจารณาเชิงปฏิบัติและการบริหารความเสี่ยง

สำหรับธุรกิจค้าไม้ยางพาราและไม้พิน การประเมินสถานะทางภาษีตั้งแต่เริ่มประกอบกิจการเป็นมาตรการที่ลด ความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าการแก้ไขภายหลัง ถูก ตรวจสอบ ประเด็น ที่ ควร พิจารณา ประกอบด้วย การจำแนกประเภทสินค้าว่าอยู่ในข่ายต้องเสียภาษีหรือได้รับยกเว้น การติดตามมูลค่ารายรับเทียบกับเกณฑ์การจดทะเบียน การออกแบบแหล่งจัดซื้อเพื่อให้มีภาษีซื้อที่หักได้ตามกฎหมาย และการจัดทำเอกสาร หลักฐานให้สอดคล้องตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะในธุรกิจที่อัตรากำไรต่ำ ซึ่งภาระภาษีย้อนหลังเพียงครั้งเดียวอาจกระทบต่อความอยู่รอดของกิจการอย่างมีนัยสำคัญ

หากกิจการมิได้ปฏิบัติหน้าที่และถูกประเมินภาษีย้อนหลัง ภาระที่เกิดขึ้นจะไม่จำกัดเพียงตัวภาษี แต่รวมถึงเบี้ยปรับตามมาตรา 89 และเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือนตามมาตรา 89/1 ซึ่งเมื่อสะสมจากธุรกรรมหลายปีในธุรกิจที่มีอัตรากำไรต่ำ ยอดรวมอาจสูงเกินกว่ากำไรที่กิจการเคยได้รับ ด้วยเหตุนี้ การปรับสถานะให้ถูกต้องตั้งแต่ต้น หรือการพิจารณาปรับปรุงโดยสมัครใจก่อนถูกตรวจสอบ จึงเป็นแนวทางที่จำกัดความเสียหายได้มากที่สุด ทั้งนี้ แนวทางการรับมือเมื่อได้รับหนังสือจากกรมสรรพากรและการขอลดเบี้ยปรับ ได้อธิบายไว้ในบทความที่เกี่ยวข้องของสำนักงาน

สรุปสาระสำคัญ

- น้ำยางและยางแผ่นได้รับยกเว้น แต่ไม่ยางพารา ไม้พิน และไม้แปรรูปต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (ม.81(1)(ก); ป.28/2535)
- หน้าที่จัดทะเบียนเกิดขึ้นเมื่อรายรับจากสินค้าที่ต้องเสียภาษีเกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี (ม.81/1)
- ภาษีที่นำส่ง = ภาษีขาย หักด้วย ภาษีซื้อ ในแต่ละเดือนภาษี (ม.82/3)
- การซื้อจากบุคคลธรรมดาที่ไม่มีใบกำกับภาษี ทำให้ไม่มีภาษีซื้อมาหัก (ม.82/5(1)) ภาระภาษีจึงสูงกว่าปกติ
- หน้าที่เสียภาษีเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย ไม่ขึ้นกับว่าคู่แข่งเรียกเก็บหรือไม่ และอาจตั้งราคาขายแบบรวมภาษีได้ตามมาตรา 82/4 วรรคสอง
- การไม่ปฏิบัติหน้าที่นำไปสู่การประเมินย้อนหลังพร้อมเบี้ยปรับ (ม.89) และเงินเพิ่มร้อยละ 1.5 ต่อเดือน (ม.89/1) ซึ่งอาจสูงเกินกำไร การปรับสถานะแต่เนิ่น ๆ จึงคุ้มค่าที่สุด

คำถามที่พบบ่อย

ขายน้ำยางหรือยางแผ่นต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่?

ไม่ต้อง น้ำยางจากพืชและยางแผ่นได้รับยกเว้นตามมาตรา 81(1)(ก) และคำสั่ง ป.28/2535 ข้อ 2(3)

เหตุใดการขายไม้ยางพาราและไม้พินจึงต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม?

เพราะมาตรา 81(1)(ก) ยกเว้นเฉพาะพืชผลเกษตรในสภาพสด แต่ไม่รวมไม้ซุง พืน และผลิตภัณฑ์จากการเลื่อยไม้ และคำสั่ง ป.28/2535 ข้อ 1(5) ระบุว่ารายการเหล่านี้ไม่ได้รับยกเว้น

ซื้อไม้จากเกษตรกรที่ไม่มีใบกำกับภาษี นำภาษีซื้อมาหักได้หรือไม่?

ไม่ได้ มาตรา 82/5(1) ห้ามนำภาษีซื้อที่ไม่มีใบกำกับภาษีมาหัก ผู้ประกอบการจึงต้องนำส่งภาษีขายเกือบเต็มจำนวน

อ้างอิงทางกฎหมาย

1. ประมวลรัษฎากร มาตรา 81(1)(ก) ว่าด้วยการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการขายพืชผลทางการเกษตร
2. คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.28/2535 เรื่อง การขายพืชผลทางการเกษตรตามมาตรา 81(1)(ก) ข้อ 1(5) และข้อ 2(3)
3. ประมวลรัษฎากร มาตรา 81/1 ว่าด้วยกิจการขนาดย่อมที่ได้รับยกเว้น (เกณฑ์ตามพระราชกฤษฎีกา)
4. ประมวลรัษฎากร มาตรา 82, 82/3, 82/4 และ 82/5(1) ว่าด้วยผู้มีหน้าที่เสียภาษีและการคำนวณภาษี
5. ประมวลรัษฎากร มาตรา 83 และ 86 ว่าด้วยการยื่นแบบและการจัดทำใบกำกับภาษี
6. ประมวลรัษฎากร มาตรา 82/4 วรรคสอง ว่าด้วยการเสนอหรือแสดงราคาที่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม
7. ประมวลรัษฎากร มาตรา 89 และ 89/1 ว่าด้วยเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม

